



# DE MEEUW

van anton tsjechov regie thomas ostermeier

 toneelgroepamsterdam



## rolverdeling op de achterzijde

**van** anton tsjechov  
**regie** thomas ostermeier  
**dramaturgie** florian hellwig, peter kleinert  
**bewerking** florian hellwig, peter kleinert,  
thomas ostermeier  
**vertaling** janine brogt  
**scenografie** jan pappelbaum  
**licht** erich schneider  
**kostuums** sabine greunig  
**muziek** nils ostendorf  
**schildering** katharina ziemke

**assistentie regie** remi beelprez  
**assistentie scenografie** ramón huijbrechts,  
evelien stichelmeyer (stage)  
**hoofd techniek & productie** götz schwörer  
**productieleiding** edith den hamer, michiel van schijndel  
**techniek** reyer meeter (1<sup>e</sup> inspiciënt), sander van elteren,  
sebastiaan kruijs, david logger, erwin sterk  
**uitvoering scenografie** kloosterboer decor bv, levtec  
**schilderingen** bas peeperkorn, rupa charan van teylingen  
**kostuumatelier** margriet beentjes (kleedster),  
farida bouhbouh, wim van vliet (hoofd), bibi rietema (stage)  
**kap & grime** david verswijveren  
**rekwisieten** roos matla  
**castingadviezen** hans kemna  
**fotografie** jan versweyveld  
**grafisch ontwerp** joost de haas, jan versweyveld  
**publiciteit** marleen koens  
**druk** ssp amsterdam  
**met dank aan** henny & penny, mykita, nesoptiek,  
wim pfaff, antonios pratsinakis

**De voorstelling duurt circa 2u15,  
geen pauze.**

# DE VEEUW

# synopsis

Konstantin, zoon van de beroemde actrice Arkadina, houdt van Nina, een meisje van het platteland. Hij heeft een toneelstuk geschreven dat hij op het landgoed van zijn zieke oom Sorin wil presenteren. Konstantin pleit hartstochtelijk voor nieuwe vormen in de kunst en richt zich daarmee ook tegen het stokoude en conservatieve theater waarin zijn moeder glorieert. De première wordt een ramp. De actrice kan het kunstenaarschap van haar zoon niet serieus nemen en weigert hem de erkenning. Konstantin voelt zich een mislukkeling. Ondertussen levert Nina zich uit aan de succesvolle schrijver Trigorin, de minnaar van Arkadina. Nina verlaat Konstantin en gaat met Trigorin naar de stad waar ze actrice wil worden. Konstantin blijft depressief achter. Twee jaar later ontmoeten Nina en Konstantin elkaar opnieuw op het landgoed. Konstantin is inmiddels een bejubeld schrijver. Nina's carrière is mislukt. Trigorin heeft haar verlaten en is teruggekeerd naar Arkadina. Nina komt echter niet van hem los. In De meeuw verlangt iedereen naar hetzelfde: liefde, erkenning en een zinvol en gelukkig leven, maar de catastrofe is onafwendbaar.

# auteur anton tsjechov

Anton Pavlovitsj Tsjechov wordt in 1860 geboren in de Russische havenstad Taganrog. Tijdens zijn studie medicijnen in Moskou schrijft hij zijn eerste verhalen die al snel gepubliceerd worden. Na zijn studie start hij een dokterspraktijk die hij al na twee jaar sluit. Tsjechov blijft als arts werken, maar concentreert zich op zijn carrière als auteur. Hij zal uiteindelijk meer dan 250 verhalen schrijven en wordt gezien als een van de grootste vertellers uit de literatuurgeschiedenis. Zijn toneelstukken zoals De meeuw, Oom Wanja, Drie Zusters en De Kersentuin worden nu nog steeds wereldwijd opgevoerd. Tsjechovs werk wordt gekenmerkt door minimale handelingen, onovertroffen sfeerstudies en karakteranalyses, waarbij vooral de wisselwerking tussen de personen uiterst belangrijk is. In 1904 overlijdt Tsjechov in het Duitse kuuroord Badenweiler aan de gevolgen van tuberculose.



# regie

thomas ostermeier

De Duitse regisseur Thomas Ostermeier (1968) is sinds 1999 artistiek leider van de Schaubühne am Lehniner Platz in Berlijn. Hij regisseerde ondermeer stukken van Sarah Kane, Mark Ravenhill, Jon Fosse, Lars Norén en Marius von Mayenburg. Ostermeier won diverse theaterprijzen, is Artiste associé van het Festival van Avignon en werd in 2010 benoemd tot Officier des Arts et des Lettres door de Franse overheid. In 2011 ontving hij in Venetië De Gouden Leeuw voor zijn hele oeuvre waarin hij de laatste tien jaar meer ruimte voor klassiek repertoire heeft gemaakt, bijvoorbeeld voor Shakespeare en vijf stukken van Henrik Ibsen. In 2011 regisseerde hij Ibsens *Spoken* bij Toneelgroep Amsterdam. Met *De meeuw* ensceneerde hij voor het eerst in zijn carrière Tsjechov. Voor Ostermeier zijn de vertelling en de acteurs van wie hij een maximale fysieke overgave vraagt essentieel. Emoties moeten zich vertalen in de handeling en het gedrag van de personages. Voor hem is de *clash of generations* één van de meest essentiële thema's in *De meeuw*, vooral omdat Tsjechov er geen eenduidig antwoord op formuleert.





*Het doek gaat op en al die toptalenten laten weer op dezelfde manier hun zelfde achterhaalde kunstjes zien. Hoe ze eten, drinken, lopen en hun modieuze kostuums dragen. Ze verheffen hun artistieke onvermogen tot credo en willen ons ook nog een moraal meegeven. Een moraal! Abstracte flauwekul en esthetische onzin en dat duizend keer op dezelfde manier. Die banaliteit, daar kan ik niet meer tegen.*

**Konstantin**

# scenografie

jan pappelbaum

Jan Pappelbaum (1966), van origine architect, werkt in vast teamverband samen met Thomas Ostermeier en is sinds 2001 hoofd vormgeving van de Schaubühne Berlin. Gedurende hun jarenlange samenwerking is elk decorontwerp het resultaat van een gezamenlijke zoektocht naar wezenlijke en noodzakelijke componenten in de scenografie en de concentratie op het oproepen van een ruimtelijke illusie. Ze trachten zo min mogelijk statische en decoratieve elementen op toneel te gebruiken; liever meubels en rekvisieten waarmee de acteurs makkelijk een hyperrealistische sfeer en situaties kunnen oproepen. Daarvoor heeft het ontwerp een centrum nodig; in *De meeuw* een houten podium in het midden dat fungeert als geconcentreerd speelveld. Vanaf de start van het repetitieproces beschikken de acteurs over middelen die ze eenvoudig kunnen gebruiken, in het spel integreren en waarmee ze de toneelruimte ontwikkelen. Een ruimtelijke doos van opvallend materiaal dat niet bespeeld kan worden, bepaalt zowel afbakening als sfeer. In *De meeuw* is deze doos een wijde semitransparante en lumineuze ruimte waarop gedurende de voorstelling live en schetsmatig een landschap wordt geschilderd, dat een stempel drukt op de plaats en de personages op het toneel.



De meeuw is een kunstenaarsdrama. Er wordt gesproken over toneelberoemdheden, verwezen naar literaire werken zoals Shakespeares Hamlet en bijna alle personages zijn kunstenaar, of zouden het graag willen zijn. Arkadina is een bejubelde actrice, Trigorin een beroemde belletrist, Konstantin wil carrière maken als toneelschrijver en Nina als actrice. Elk personage heeft zo een eigen idee over de betekenis van het kunstenaarschap. Voor de een staat het symbool voor een gelukkig en zinvol leven, voor de ander is het een obsessie, voor nog een ander een beroep. De strijd van de oude versus de nieuwe vormen in de kunst is tegelijk een strijd tussen de generaties en omgekeerd. Tsjechov beslist deze strijd niet, net zoals het duel tussen Trigorin en Konstantin onbeslist blijft. Het is ook de strijd die de verhalen schrijver Tsjechov voert tegen de toneelschrijver Tsjechov. Net als Trigorin is ook hij continu op zoek naar een verhaal.

Als Tsjechov De meeuw schrijft, wordt hij al bewonderd voor zijn verhalen, maar is hij als toneelschrijver nog niet doorgebroken. In zijn feuilletons uit hij felle kritiek op het Russische toneel van dat moment en bewondert de vooruitstrevende manier waarop in Frankrijk en Duitsland theater wordt gemaakt. Op 7 november 1888 schrijft hij aan een bevriende schrijver in Rusland: *'Ik smeek je, laat alsjeblieft de liefde voor het toneel varen. Het heeft heus heel weinig goede kanten.'* Tsjechov pleit voor een nieuw theater in Rusland, maar twijfelt of hij zelf een goede dramaturg en toneelschrijver is. Leo Tolstoj, zijn grote literaire voorbeeld, had veel lof voor zijn verhalen, maar vond zijn toneelstukken afgrijselijk. Deze kritiek moet Tsjechov zwaar zijn gevallen, maar hij gaat door.

Zijn psychologisch-realistische stukken zijn in die tijd een toneelrevolutie, maar worden niet goed ontvangen door het publiek. Met een fijnzinnige en vlijmscherpe psychologie geeft hij sociale verhoudingen, de bekrompenheid

en de apathie van de personages weer en noemt zijn stukken komedies – wat zeker in zijn tijd verkeerd wordt begrepen. Het zijn geen komedies in klassieke zin, maar menselijke komedies waar het komische voortkomt uit de tragische situaties en de worstelingen van de personages. Soms is er zelfs helemaal geen dramatische handeling, maar maakt Tsjechov de verveling, het ongeluk en de tijd voelbaar.

De première van De meeuw in 1896 in het Alexandrinski-theater in Sint-Petersburg is een mislukking. Tsjechov is totaal ontredderd en zweert nooit meer een toneelstuk te schrijven. Maxim Gorki schrijft hem: *'En U wilt dus niet meer voor het toneel schrijven? Goede God, het is Uw plicht!'*. De opvoering van De meeuw door het Moskouse Kunsttheater in de regie van Konstantin Stanislavski wordt later een overdonderend succes. Stanislavski streefde weliswaar nog naar een zorgvuldig naturalisme in decor en kostuums, op spelniveau verschoof hij juist het accent van de naturalistische en realistische natuurgetrouwheid naar een psychologische uitdieping van de personages. Peter Brook schrijft: *'De fout Tsjechov als naturalistisch schrijver te beschouwen wordt gemakkelijk gemaakt, en veel slappe, magere stukken van de laatste jaren die het etiket tranche de vie kregen, Tsjechov gaf nooit zomaar een tranche de vie – hij was een arts, die met oneindige zorg en tederheid duizenden dunne laagjes van het leven afpelde. Die voorbereide hij en hij legde ze vervolgens in een uiterst geraffineerde, volslagen kunstmatige en zinvolle volgorde, waarbij een deel van zijn raffinement lag in een zodanige maskering van de kunstmatigheid, dat het resultaat de blik door het sleutelgat leek, die het nooit geweest was.'* Tsjechovs vraag naar nieuwe vormen in de kunst houdt ons nog altijd in de greep.

Florian Helliwig



## de meeuw

**amsterdam stadsschouwburg** (020 624 23 11)

wo 14 t/m za 17 aug, di 20 t/m vr 23 aug,  
do 10 t/m za 12 okt

**utrecht stadsschouwburg** wo 18, do 19 sep

**eindhoven parktheater** vr 20, za 21 sep

**breda chassé theater** di 15, wo 16 okt

**maastricht theater aan het vrijthof** do 17, vr 18 okt

**den haag koninklijke schouwburg** ma 21, di 22 okt

**groningen stadsschouwburg** wo 23, do 24 okt

## toneelgroep amsterdam

Toneelgroep Amsterdam (TA) is Nederlands grootste repertoiregezelschap en het huisgezelschap van de Stadsschouwburg Amsterdam. We onderscheiden ons met vernieuwende en eigentijdse ensceneringen van klassiekers en modern repertoire voor een (inter)nationaal breed publiek van ruim 110.000 toeschouwers per jaar. TA wordt geleid door Ivo van Hove. Sinds zijn aanstelling heeft hij met een serie spraakmakende voorstellingen en het aantrekken van regisseurs uit binnen- en buitenland – o.a. Johan Simons, Luk Perceval, Thomas Ostermeier, Guy Cassiers, Thibaud Delpeut, Eric de Vroedt en Susanne Kennedy – de weg geëffend voor een stadsgezelschap met internationale allure. De kern bestaat uit een topensemble van 22 acteurs. Zij maken het mogelijk dat voorstellingen op het repertoire gehouden worden en elk van onze 350 voorstellingen per jaar urgent en relevant is. Ons doel is om theater over vandaag te maken, met de middelen van vandaag, voor een publiek van vandaag. | **TA-2** is het platform voor de ontwikkeling van (regie)talent | **TA-junior** verzorgt educatie-projecten en juniorvoorstellingen | **TA-extra** is de verzamelnaam voor de randprogrammering | **TA-alliantie** werkt samen met Female Economy/Adelheid Roosen en STD/Thibaud Delpeut.

## ensemble

kitty courbois, hélène devos, roeland fernhout, fred goessens, janni goslinga, aus greidanus jr., marieke heebink, gaité jansen, marwan kenzari, hans kesting, hugo koolschijn, ramsey nasr, chris nietvelt, celia nufaar, frieda pittoors, alwin pulinckx, halina reijn, vanja rukavina, gijs scholten van aschat, bart slegers, eelco smits, karina smulders

## seizoen 13 | 14

### premières

#### LANGE DAGREIS NAAR DE NACHT

**van** eugene o'Neill

**regie** ivo van hove

aug, sep, okt, dec 13

#### DANTONS DOOD

**van** georg büchner

**regie** johan simons

feb, mrt, apr 14

#### HAMLET VS HAMLET

**van** william shakespeare

**regie** guy cassiers

**productie** toneelgroep amsterdam/

toneelhuis

mrt, apr, mei, jun 14

#### DE PELIKAAN

**van** august strindberg

**regie** susanne kennedy

mrt, apr 14

#### DE ENTERTAINER

**van** john osborne

**regie** eric de vroedt

mei, jun 14

#### THE FOUNTAINHEAD

**van** ayn rand

**regie** ivo van hove

jun 14

#### BLOEDBRUILOFT

**van** federico garcía lorca

**regie** julie van den berghe

**productie** TA-2/frascati producties

nov, dec 13

### reprises

#### DE MEEUW

**van** anton tsjechov

**regie** thomas ostermeier

aug, sep, okt 13

#### ROUW SIERT ELECTRA

**van** eugene o'Neill

**regie** ivo van hove

**coproductie** toneelschuur producties

aug, sep, dec 13

#### DE RUSSEN!

**van** tom lanoye naar tsjechov

**regie** ivo van hove

**coproductie** holland festival, international

theatre festival dialog-wroclaw

okt 13

#### SCÈNES UIT EEN HUWELIJK

**van** ingmar bergman

**regie** ivo van hove

**coproductie** kaaithater

okt, nov 13

#### DE VREK

**van** molière

**regie** ivo van hove

nov 13

#### ROMEINSE TRAGEDIËN

**van** william shakespeare

**regie** ivo van hove

**coproductie** holland festival, de munt,

kaaithater, muziektheater transparant,

bl!ndman

dec 13, mrt 14

#### NA DE REPETITIE / PERSONA

**van** ingmar bergman

**regie** ivo van hove

**coproductie** théâtre de la place (liège),

théâtres de la ville de luxembourg,

maison des arts de créteil

jan 14

#### OPENING NIGHT

**van** john cassavetes

**regie** ivo van hove

**productie** toneelgroep amsterdam/ntgent

jan 14

#### LA VOIX HUMAINE

**van** jean cocteau

**regie** ivo van hove

okt 13, jan 14

## TA-junior

#### HAMLET-JR.

**naar** william shakespeare

**regie** rosa fontein, erik willems

mrt, apr 14

## TA-alliantie

#### HETTY & GEORGE

**van** george groot, adelheid roosen

**regie** titus muizelaar

**coproductie** female economy,

bellevue lunchtheater

sep, okt, nov 13

#### GESLUIERDE MONOLOGIËN

**van** adelheid roosen

**productie** female economy

feb, mrt, apr 14

**toneelgroep amsterdam**  
marnixstraat 427 | 1017 pk amsterdam  
(020) 795 99 00 | tga.nl | info@tga.nl  
@tgamsterdam  
facebook.com/toneelgroepamsterdam

SUBSIDIENTEN



AMSTERDAM PARTNER



PERFORMANCE PARTNER







**nina**  
hélène devos

**masja**  
janni goslinga

**boris trigorin**  
hans kesting

**sorin**  
hugo koolschijn

**irina arkadina**  
chris nietvelt

**medwedenko**  
alwin pulinckx

**dokter dorn**  
bart slegers

**konstantin (kostja)**  
eelco smits



**T**  
**toneelgroepamsterdam**